

מלכות חזקיהו בירושלים (ב) / "הוי היְרֻדִים מְצָרִים לְעֶזְרָה... וְאֵת ה' לֹא דָרְשׁוּ"

וְהַשִּׁבְךָ ה' מְצָרִים בְּאֲנִיּוֹת בְּדָרְךָ אֲשֶׁר אִמְרַתִּי לְךָ לֹא
תִסִּיף עוֹד לְרֵאֲתָהּ וְהִתְמַכְּרָתָם שָׁם לְאִיבִיךָ לְעֶבְדִּים
וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קִנְיָה (שם כ"ח, טח).

ואומרת המכילתא על שמות שם:

'כי אשר ראיתם את מצרים, בשלשה מקומות הזהיר
המקום לישראל שלא לחזור למצרים שנאמר 'כי אשר
ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עד
עולם', ואומר 'וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך
הזה עוד' (דברים י"ז, טו), ואומר 'והשיבך ה' מצרים
באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה'
(דברים כ"ח, טח). בשלשתם חזרו שם ובשלשתם נפלו,
הראשונה בימי סנחריב שנאמר 'הוי היורדים מצרים
לעזרה' (ישעיהו ל"א, א), השנית בימי יוחנן בן קרח
שנאמר 'והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה שם
תשיג אתכם בארץ מצרים והחרב אשר אתם דואגים
ממנו שם ידבק אחריכם מצרים ושם תמותו' (ירמיהו מ"ב,
טו), והשלישית בימי טורנינוס. בשלשתן חזרו
ובשלשתן נפלו הדא הוא דכתיב 'אפרים יונה פותה אין
לב' וגו' (הושע ז', יא)

(מכילתא דרבי ישמעאל מסכתא דזוהי בשלח פרשה ב).

רמב"ן על שמות שם (י"ד, יג) מבאר, על פי המכילתא, כי החזרה
למצרים נאסרה במצוות לא-תעשה הנוהגת לדורות:

'כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם
עוד' – על דעת רבותינו היא מצוה לא תעשה לדורות.
ואם כן יאמר הכתוב: אל תיראו, התיצבו במקומכם
וראו את ישועת ה' שיושיע אתכם היום מידם ואל
תשובו לעבודתם, כי מצרים אשר ראיתם אותם היום
הקב"ה מצוה אתכם עוד שלא תוסיפו ברצונכם
לראותם מעתה ועד עולם. ותהיה מצוה מפי משה
לישראל, ולא הוזכרה למעלה. וכן 'לא ישיב את העם
מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תוסיפון
לשוב בדרך הזה עוד' (דברים י"ז, טו), שהיא מצוה באמת,
לא הבטחה.

על האמור בפרשת המלך מציע רמב"ן (דברים י"ז, טו) כי זהו
איסור נפרד על מלך ישראל שלא להשיב את העם מצרימה:

'לא ירבה לו סוסים'... והוקשה לי בזה, כי אמרו
בירושלמי בסוף סנהדרין (סוף פ"י) 'לישיבה אי אתה
חוזר אבל אתה חוזר לסחורה לפרקמטיא ולכבוש
הארץ', ואם ישלח המלך ויקנה משם הסוסים והרכב –
סחורה היא זו, ומותר!

ויתכן שדרך הכתוב, כי הזהיר 'לא ירבה לו סוסים' –
אפילו מארצו ומארץ שנער או בדרך סחורה המותרת,
שלא יבטח על רכבו כי רב ועל פרשיו כי עצמו מאוד,

בשני השיעורים הקודמים תיארנו בסדר כרונולוגי את עיקרי
המאורעות שהתרחשו בימי חזקיהו. מכאן ואילך נעסוק בכמה
סוגיות כוללות יותר להערכת תקופת חזקיהו ודמותו.

א. חזקיהו ומצרים

לסוגיה זו יש להתייחס בשלושה הקשרים: א. הפסח שנעשה
בשנה הראשונה לחזקיהו; ב. הברית עם מצרים נגד אשור; ג.
הישועה מצבא אשור, שהכתוב מתאר אותה כמקבילה לפסח
מצרים.

1. פסח חזקיהו¹

מהותו של הפסח היא היציאה ממצרים – מן השעבוד ומן
העבודה הזרה – וקבלת אדנותו של הקב"ה שהוציאנו משם;
ואין זה מקרה שיציאת מצרים היא אבן יסוד למצוות רבות
בתורה, המוגדרות כזכר ליציאת מצרים. כפסח מצרים, שבא
לאחר ביעור העבודה הזרה על ידי בני ישראל השקועים במ"ט
שערי טומאה, באה גם כריתת ברית הפסח המחודשת בימי
חזקיהו לאחר ביעור העבודה הזרה של ימי אחז. התחלת
מלכותו של חזקיהו בפסח המאחד את ממלכת ישראל ויהודה
בחיידוש הברית עם הקב"ה לאחר ימי אחז מהווה ניגוד מהותי
להנהגתו של אחז מבחינה רוחנית.

2. הברית עם מצרים

על פי הצעתנו, ברית זו נכרתה ככל הנראה בשלב מוקדם של
מלכות חזקיהו. על מנת להבין את משמעותה של ברית זו –
שיש בה, במובן מסוים, נסיגה מן המצב של "אנכי ה' א-להיך
אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – עלינו להתייחס למקורות
בתורה המתייחסים לחזרה למצרים.

לפני קריעת ים סוף אמר משה לעם:

אַל תִּירְאוּ וְהִתְיַצְבוּ וְיָדְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְכֶם
הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מְצָרֵי הַיּוֹם לֹא תִסִּיפוּ
לְרֵאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם (שמות י"ד, ג).

על המלך מצווה התורה:

רַק לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים וְלֹא יֵשִׁיב אֶת הָעָם מְצָרֵימָה
לְמַעַן הִרְבּוֹת סוּס וְה' אָמַר לְכֶם לֹא תִסְפּוּן לְשׁוּב בְּדָרְךָ
הַזֶּה עוֹד (דברים י"ז, טו).

ובפרשת התוכחה היא מזהירה:

1 על משמעות הפסח כחיידוש הברית עם הקב"ה, על הזיקה בינו ובין ביעור
עבודה זרה וחיידוש הברית ועל משמעותו ודרך עשייתו בימי חזקיהו כבר
הרחבנו בשיעור 18, וכאן נכתוב בתמציתיות רבה את עיקרי הדברים
בלבד. גם לא נעסוק כאן בסוגיית עיבור ניסן בניסן ועשיית הפסח באייר.

וכמובן, הנביא מבקר את עצם ההישענות על עצמתה הצבאית של מצרים במקום על ה', תוך שימוש בסוסים ובפרשים שבשבילם יורדים למצרים כמשל להסתמכות על עצמה צבאית בכלל:

הי הַיְרָדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה עַל סוּסִים יִשְׁעֵנוּ וַיִּבְטְחוּ עַל רָכֶב כִּי רַב וְעַל פְּרָשִׁים כִּי עֲצָמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעֲנוּ עַל קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֵת ה' לֹא דָרְשׁוּ (שם ל"א, א.)

הסוסים שבשבילם יורדים למצרים משמשים בנבואה זו כמשל להישענות על עצמה צבאית בכלל במקום על ה'.

למעשה לא הניבה ההישענות על מצרים כל רווח ממשי: אשור – מעצמת העל – הגיעה בסופו של דבר ליהודה, והוכיחה כי מצרים אינה אלא משענת קצה רצוץ, כדברי רבשקה (שם ל"ו, ו).

ביקורתו של הנביא חריפה בייחוד לאור העובדה שהכתוב מעיד על חזקיהו כי "בה' א-להי ישראל בטח ואחריו לא היה כמהו בכל מלכי יהודה ואשר היו לפניו" (מל"ב י"ח, ה).

מלבד הבעיה המיוחדת שבחזרה למצרים, יש כאן גם בעיה עקרונית אחרת. חזקיהו יועד לעסוק בתיקון הרוחני הפנימי של הממלכה – לסעדה במשפט ובצדקה – ולא להתמקד במדיניות חוץ ובכריתת בריתות מדיניות למרידה באשור. והקב"ה רומז לכך בהביאו את הישועה באופן נסי לחלוטין:

וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מֵלֶאֱדָה ה' וַיֵּד בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאֵה שְׂמוֹנִים וַחֲמֵשָׁה אֲלֶף וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וַהֲנִה כָּלֶם פְּגָרִים מֵתִים (מל"ב י"ט, לה.)

בכך מראה הקב"ה למלך כי כל האמצעים שנקט בהם להגן על ממלכתו לא הועילו כלום: הבריתות לא הרחיקו את אשור, וגם הביצורים לא נצרכו, שהרי העיר נושעה בדרך נס.

3. הישועה מאשור כפסח

הישועה מאשור הרי היא אפוא כישועת פסח מצרים – לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו": "ונפל אשור בחרב לא איש וחרב לא אדם תאכלנו ונס לו מפני חרב ובחוריו למס יהיו" (ישעיהו ל"א, ה). השימוש בשורש פס"ח באותה נבואה הוא יותר מרמז לדמיון זה:

כְּצִפְרִים עֲפוֹת פֶּן יִגַּן ה' צָב-אוֹת עַל יְרוּשָׁלַם גִּנּוּן וְהֲצִיל פֶּסַח וְהִמְלִיט (שם, ה.)

דרישת הנביא

לָךְ עָמִי בֵּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגַר דְּלַתְךָ בְּעֶדְךָ חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם. כִּי הִנֵּה ה' יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ לִפְקֹד עוֹן יֹשֵׁב הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְתָּה הָאָרֶץ אֶת דְּמֵיהָ וְלֹא תִכְסֶּה עוֹד עַל הָרוּגֶיהָ (ישעיהו ל"ו, כ-כא.)

דרישה זו מקבילה למה שנאמר ביציאת מצרים:

וּלְקַחְתֶּם אֲגָדַת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בִּסְף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בִּסְף וְאִתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. וְעָבַר ה' לִנְגֹף אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי

אבל יהיה מבטחו בשם א-להיו. ואחר כך הזהיר על המלך שלא ישיב את העם מצרימה שיהיו לו שם מעבדיו ומעמו שרי מקנה יושבים בערי הרכב למען הרבות סוס, כענין שנאמר בשלמה 'ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה ואת ערי הרכב' וגו' (מל"א ט', יט), וכן היו לו במצרים כמו שאמר 'ומוצא הסוסים אשר לשלמה ממצרים ומקוה סחרי המלך' וגו' (שם י', כח)...

בהמשך דבריו דן רמב"ן היכן אסר הקב"ה לשוב למצרים ונותן טעם לאיסור זה:

...וטעם 'וה' אמר לכם' – כי השם אומר לכם שלא תוסיפון לשוב בדרך מצרים, וכן 'כאשר צוך ה' א-להיך' (דברים ה', טז), שהוא מצוה אותך כן. או 'אמר לכם', שאמר לי כן לצוות אתכם, כדרך 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה' וגו' (שמות י"א ד). ועל דרך רבותינו (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א) 'כי כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם' (שמות י"ד, יג) – מצוה, ומשה הזכיר וה' אמר לכם שלא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד, וכבר פירשתיו (שם).

וטעם המצוה הזאת, מפני שהיו המצרים והכנענים רעים וחסאים לה' מאד כמו שאמר 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישתתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען' וגו' (ויקרא י"ח, ג), והנה רצה ה' שלא ילמדו ישראל ממעשיהם, והכרית בכנענים כל נשמה (דברים כ', טז) ואמר 'לא ישבו בארצך' (שמות כ"ג, ג), והזהיר במצרים שלא נשב אנחנו בארצם.

השיבה למצרים מסמנת בראש ובראשונה הישענות על מלך זר במקום על ה' (אם כי מבחינה זו אין הבדל בין מצרים ובין מלך זר אחר).

הנביא מדמה מציאות זו לעבודה זרה:

הוֹי בְּנֵי סוֹרְרִים נְאֻם ה' לַעֲשׂוֹת עֲצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹף מִסְכָּה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סְפוֹת חֲטָאתַי עַל חֲטָאתַי. הַהֲלֹכִים לְרֹדֵת מִצְרַיִם וְפִי לֹא שָׁאָלוּ לְעוֹז בְּמַעוֹז פְּרָעָה וְלַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם. וְהִנֵּה לָכֶם מַעוֹז פְּרָעָה לְבִשְׁתַּי וְהַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם לְכַלְמָה. כִּי הָיוּ בְּצַעַן שָׁרְיוֹ וּמֵלֶאכֶיזְבוּר וְגִיעוּ. כֹּל הַבְּאִישׁ עַל עַם לֹא יוֹעִילוּ לָמוּ לֹא לְעֶזֶר וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבִשְׁתַּי וְגַם לְחַרְפָּה (ישעיהו ל', א-ה.)

יתר על כן, החזרה למצרים נעשית במסלול הפוך ממסלולם של בני ישראל ממנה, דרך המדבר, לארץ ישראל:

מִשָּׂא בְהַמּוֹת נִגַּב בְּאָרֶץ צָרָה וְצוּקָה לְבִיא וְלִישׁ מֵהֶם אֲפָעָה וְשָׂרָף מְעוֹפָף יִשְׂאוּ עַל כַּתְּף עֵינֵיהֶם חֵילֵהֶם וְעַל דְּבִשְׁתַּי גְּמִלִים אוֹצְרֵתָם עַל עַם לֹא יוֹעִילוּ. וּמִצְרַיִם הִבֵּל וְרִיק יַעֲזְרוּ לָכֵן קָרָאתִי לְזֹאת רֵהַב הֵם שְׁבַת (שם, ו-ז.)

במסע במדבר עם הבהמות הטעונות מנחה למצרים יש מעין חזרה מן הברית שנכרתה ביציאת מצרים – מעין קניית אדון אחר (ראה רש"י שמות כ"א, ו) ועזיבת הקב"ה.

כז)... תנא משום רבי פפייס: גנאי הוא לחזקיה וסייעתו שלא אמרו שירה, עד שפתחה הארץ ואמרה שירה.

לאחר ישועה נסית כל כך והשמדה מלאה של צבא אשור, מתבקש היה שחזקיהו יודה לקב"ה בשירה, אך הוא אינו עושה כן. הוא אמנם מודה לקב"ה על הצלתו האישית מחוליו (בישעיהו ל"ח), אך לא על ישועת כלל ישראל. אי-אמירת שירה יכולה לבטא אחת משתיים: אי-הכרת טובה לקב"ה על החסד שעשה, או אי-הכרה בגודל הנס.

מדוע, אם כן, לא אמר חזקיהו שירה?

כיוון אחד להשיב על הבעיה הוא שלא היה בכוחו לעשות כן. ממלכת יהודה כולה הוכתה מכה אנושה, ולמעט ירושלים, שניצלה הצלה נסית, חרב יתר הממלכה כליל. על המצוקה וחוסר האונים שחש חזקיהו באותה עת אנו למדים מדבריו לישיעיהו לאחר שנמסרו לו דברי רבשקה:

יֹם צָרָה וְתוֹכָחָה וְנֶאֱצָה הַיּוֹם הַזֶּה פִּי בָאוּ בָנִים עַד מִשְׁבֵּר וְכַח אֵין לְלֶדָה (מל"ב י"ט, ג).

בכיוון זה הולך המדרש בפתיחתא ל של איכה רבה:

זבדי בן לוי פתח: 'לא האמינו מלכי ארץ' וגו' (איכה ד, יב). ארבעה מלכים היו, מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן: דוד, אסא, יהושפט וחזקיהו.

דוד אמר: 'ארדוף אויבי ואשיגם' וגו' (תהילים י"ח, לח), אמר לו הקב"ה: אני עושה כן, הדא הוא דכתיב 'ויכנס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם' (שמ"א ל', יז)...

עמד אסא ואמר: אני אין בי כח להרוג להם, אלא אני רודף אותם ואתה עושה, אמר לו: אני עושה, שנאמר 'וירדפם אסא והעם אשר עמו וגו' כי נשברו לפני ה' ולפני מחנהו' (דה"ב י"ד, יב), לפני אסא אין כתיב כאן, אלא 'לפני ה' ולפני מחנהו'.

עמד יהושפט ואמר: אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף, אלא אני אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקב"ה: אני עושה, שנאמר 'ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב והר שיעיר' וגו' (דה"ב כ', כב).

עמד חזקיהו ואמר: אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקב"ה: אני עושה, שנאמר 'ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור' וגו' (מל"ב י"ט, לה).²

כיוון אחר, המתאים לדברי הגמרא בסנהדרין שהובאו לעיל, עולה מן האמור בדברי הימים לאחר תיאור המצור וההצלה (דברים שכבר נידונו בהרחבה בשיעור הקודם):

וְלֹא כִגְמַל עָלְיוּ הַשִּׁיבִי חֲזַקְיָהוּ כִּי גָבַהּ לְבוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל הַיְוָדָה וִירוּשָׁלַם. וַיִּכְנַע חֲזַקְיָהוּ בְּגָבַהּ לְבוֹ הוּא וַיִּשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם וְלֹא בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף ה' בַּיָּמִי חֲזַקְיָהוּ (דה"ב ל"ב, כה-כו).

הַמְזוּזוֹת וּפְסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָתֵן הַמְשָׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְגִנְף (שמות י"ב, כב-כג).

והנה פסוק נוסף האמור בישועה מאשור ונדרש על ליל פסח:

הַשִּׁיר יְהִי לְכֶם כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ חֵג וְשִׁמְחַת לְבָב כְּהוֹלֵךְ בְּחִלִּיל לְבֹא בְּהַר ה' אֶל צוֹר וְשָׂאֵל (ישעיהו ל', כט).

מפסוק זה דורש רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק כי פסח ראשון טעון הלל באכילתו – "לילה המקודש לחג טעון הלל" (פסחים צה ע"ב). ופירש רש"י שם: "כליל התקדש חג – כמו שאתם נוהגים לשורר בליל התקדש חג, ואין לך לילי חג להטעין שירה חוץ מלילי פסחים על אכילתו". וביאר רד"ק בפירושו לפסוק זה:

באותו היום שתהיה המגפה במחנה אשור יהיה לכם יושבי ירושלים שיר ושמחה כמו הלילה שמתקדש בו החג והוא הלילה של חג ששמחים בו ואומרים בו שיר כן יהיה לכם זה ביום מפלת מחנה אשור שתשמחו ותשירו ותהללו לאל שעשה לכם נס גדול.

בשמות רבה (יה ה) מפורש השישועה הייתה בפועל בליל פסח:

והיו ישראל וחזקיהו ויושבין ואומרים את ההלל שהיה ליל של פסח והיו מתייראים לומר עכשיו ירושלים מתכבשת בידו. כיון שהשכימו בבקר לעמוד ולקרוא קריאת שמע ולהתפלל מצאו אויביהם פגרים מתים.

ומעניין שחזקיהו חלה בשחין (מל"ב כ', ז; ישעיהו ל"ח, כא) – ממכות מצרים.

האירוע טבול אפוא כולו בזיקה לפסח: הוא מתרחש, על פי חז"ל, בליל פסח; וכך גם אופיו ומהותו – פסיחה על ישראל והכאת אשור בחרב לא-איש.

4. סיכום

המכלול של שלושת האירועים הללו – הפסח שעשה חזקיהו בראשית מלכותו במגמה לכרות ברית מחודשת של יהודה וישראל עם הקב"ה, הברית עם מצרים על משמעותה הרוחנית כשליטת יציאת מצרים והיפוכה, וישועה מאשור המקבילה בכול ליציאת מצרים ומהווה פסח מחודש – מכלול זה מגבש את הפסח כציר מרכזי ביותר במלכות חזקיהו: בתחילה רצון לכרות ברית; בהמשך שליטת הברית הזאת; ובעקבות תשובתו ותפילתו – תיקון וישועה מחודשת, 'פסחית' במהותה.

ב. חזקיהו לא אמר שירה

אומרים חז"ל בגמרא בסנהדרין צד ע"א:

ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך – תעשהו משיח?!... מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו: רבונו של עולם, אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה, ועשהו משיח. פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר 'מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק' וגו' (ישעיהו ל"ד,

2 אף שכאן מדובר בשירה כהשתתפות בהצלה ולא כתודה עליה, מסתבר שיש קשר בין מדרש זה ובין הגמרא בסנהדרין, ומגמת הפתיחתא תואמת את דברי הגמרא. ומכל מקום, אין ספק שהמדרג של ארבעת המלכים על פי מידת פעילותם בהבאת הישועה, יש בו ניקורת סמויה כלפי חזקיהו.

ייתכן שגבהות לב זו מתבטאת גם בדרך שבה מקבל חזקיהו את המשלחת הבבלית שבאה לבקרו:

וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם חֲזַקְיָהוּ וַיֵּרָאם אֶת כָּל בֵּית נְלֹתָהּ אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַבְּשָׂמִים וְאֶת שְׁמֵן הַטּוֹב וְאֶת בֵּית כְּלָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתָיו לֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא הָרָאם חֲזַקְיָהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל מְמֻשְׁלָתוֹ.
(מל"ב כ', ג.)

והלוא רק זמן קצר יחסית קודם לכן נתן חזקיהו לסנחריב את כל הכסף שבאוצרות בית המלך ובית ה' (מל"ב י"ח, טו) – ואם כן מנין לו כל מה שהראה עתה באוצרותיו?! מסתבר שמקור הכסף הזה בביזת מחנה אשור, כדברי המדרש: "מהו 'בית נכתה'? אמר ר' אימי: נכיתה שנכת מסנחריב ובזה שבז מסנחריב" (שיר השירים רבה ג ד). חזקיהו, שמיראתו את מלך אשור קיצץ לפני כן את דלתות בית ה' ושלחן אליו, לוקח עתה לעצמו את שלל הניצחון הנסי, ובכך מייחס בעקיפין את הישועה לעצמו במקום לומר שירה, דהיינו: במקום לייחס את הישועה לקב"ה.

* * *

התייחסנו בשיעור זה לשני היבטים בימי חזקיהו המטביעים את חותמם על התקופה כולה ומהווים פתח להבנת דמותו ואופן הנהגתו. בשיעור הבא נמשיך בע"ה להתבונן בדמותו של המלך חזקיהו ובמעשיו.

* כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב יצחק לוי, תשס"ו *
* עורך: בעז קלוש *

* בית המדרש הווירטואלי שלידי ישיבת הר עציון *
* האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm> *
* האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
* משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
* דואל: office@etzion.org.il *
